

СПЕЦИФІКА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ КАЗКИ БРИТАНСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ (НА ОСНОВІ НАРАТИВІВ Р. ДАЛА ТА Д. О'ЛІРІ)

Андрєєва М. А.

аспірантка кафедри англійської філології та світової літератури

імені професора Олега Мішукова

Херсонський державний університет

вул. Шевченка, 14, Івано-Франківськ, Україна

orcid.org/0000-0002-9116-4056

mandrieieva@ksu.ks.ua

Ключові слова: *аніمالістична казка, екранізація, інтертекстуальність, масова культура, постмодернізм, художні тексти для дітей.*

Наукову розвідку присвячено дослідженню наративних особливостей казок британської традиції Р. Дала й Д. О'Лірі. Постмодернізм є транскультурним феноменом, що виникає у другій половині 1950-х років та проникає у різні наукові та культурні парадигми. Головними ознаками постмодернізму є іманентність, невизначеність, іронічність, інтертекстуальність, фрагментарність, пародійність, подвійне кодування. У фокусі нашого дослідження перебувають інтертекстуальність та зв'язок з масовою культурою як основні риси постмодерністських казок. Окрім цього, нами виявлено такі особливості постмодерністських казок, як зображення табуйованих тем, вплив біографічних даних авторів на їхніх персонажів, інтертекстуальний зв'язок між художніми текстами авторів. Категорія інтертекстуальності у казках Р. Дала та Д. О'Лірі реалізується через переосмислення сюжетів відомих казок, використання тих самих персонажів та елементів у декількох власних текстах, альянсі на відомих персонажів із популярної культури. Про зв'язок творчого доробку авторів із масовою культурою свідчать екранізації їхніх наративів та видання серій книг. Р. Дал зображував у своїх казках раніше табуйовану тематику: насильство, жорстокість, бажання помсти, лихі наміри, дисфункційні сім'ї тощо. У постмодерністських аніمالістичних казках порушується питання жорстокості людей до тварин. Інтертекстуальні зв'язки між казками обох авторів пов'язані з тим, що у дитинстві улюбленим художнім текстом Д. О'Лірі, за його словами, була казка Р. Дала "Fantastic Mr. Fox", і він сам прагнув стати таким письменником, як Р. Дал. Постмодерністські казки безпосередньо пов'язані з особистістю автора, що відображається, зокрема, у персонажах. Досвід Р. Дала як військового льотчика простежується у вигаданій расі гремлінів, а досвід винахідника – у його найвідомішому персонажі-дорослому Віллі Вонці. Прототипами героїв казок Д. О'Лірі є його власні коти та реальні тварини із Лондонського зоопарку, поруч із яким він мешкає.

SPECIFICS OF POSTMODERN FAIRY TALE OF THE BRITISH TRADITION (A CASE STUDY OF R. DAHL'S AND D. O'LEARY'S NARRATIVES)

Andrieieva M. A.

*Postgraduate Student at the Department of English Philology
and World Literature named after Professor Oleg Mishukov*

Kherson State University

Shevchenko str., 14, Ivano-Frankivsk, Ukraine

orcid.org/0000-0002-9116-4056

mandrieieva@ksu.ks.ua

Key words: *animalistic fairy tale, fiction texts for children, intertextuality, mass culture, postmodernism, screen adaptation.*

The research focuses on the narrative characteristics of fairy tales of the British tradition (a case study of narratives by R. Dahl and D. O'Leary). Postmodernism is a transcultural phenomenon that emerged in the second half of the 1950s and has penetrated various scientific and cultural paradigms. The specificity of postmodernism includes immanence, uncertainty, irony, intertextuality, fragmentation, parody, and double coding. In this study, we focus on intertextuality and connection with mass culture as the main features of postmodern fairy tales. Additionally, such features of postmodern fairy tales as the depiction of taboo topics, the influence of the authors' biographical data on their characters, and the intertextual connection between these authors' fiction texts were identified. The category of intertextuality in R. Dahl's and D. O'Leary's fairy tales is realised through the reinterpretation of the famous fairy tales' plots, the use of the same characters and elements in several texts, and allusions to famous characters from popular culture. The connection between the authors' works and mass culture is evidenced by screen adaptations of their narratives and book series publications. R. Dahl depicted taboo subjects: violence, cruelty, the desire for revenge, evil intentions, dysfunctional families, etc. The issue of human cruelty toward animals is raised in postmodern animalistic fairy tales. The intertextual connections between the fairy tales of both authors are related to the fact that R. Dahl's narrative "Fantastic Mr Fox", according to D. O'Leary, has been his favourite childhood fiction text. He has also aspired to become a writer like R. Dahl. Postmodern fairy tales are directly related to the author's personality, which is reflected in the characters. Roald Dahl's experience as a military pilot can be traced in the fictional race of gremlins, his experience as an inventor – in his most famous adult character Willy Wonka. The prototypes of D. O'Leary's characters are his cats, and real animals from the London Zoo, near where he lives.

Постановка проблеми. Місце дитини у світі дорослих продовжує змінюватися, а разом із ним змінюються смаки та вимоги дітей до художніх текстів. Відповідно до цього дитяча література стрімко розвивається та відходить від застарілих традицій. Таким чином, феномен дитинства утверджується як окремий період людського життя із власними потребами, бажаннями, цінностями та орієнтирами. Це приводить до необхідності адаптації традиційних методів дослідження художніх текстів та розробки нових. XX та XXI сторіччя ознаменувалися збільшенням уваги до дитячої літератури з боку науковців, зокрема і сучасних українських дослідників [Єфименко, 2018; Карп, 2016; Ставенко, 2023; Цапів, 2020; Цапів, Андрєєва, 2023].

Термін «постмодернізм» входить у вжиток на початку 1980-х років та застосовується на позначення низки культурних особливостей, характерних для західної культури після епохи модернізму. Таким чином, виникнення постмодернізму як явища датується другою половиною 1950-х років, коли занепав високий модернізм, а культурний вплив телебачення і популярної музики став усеосяжним [The Oxford Companion to English Literature, 2000, p. 806]. У наукових дослідженнях, присвячених постмодернізму, увага зосереджується, зокрема, на його характерних рисах [Бабелюк, 2010; Бехта, 2002; Ткаченко, 2018; Vacchilega, 2018] та специфіці постмодерністської дитячої літератури [Vacchilega, 2018;]

Thacker, 2002; Trim, 2004; Webb, 2002; Wilkie-Stibbs, 2004].

Мета нашої статті – прослідкувати реалізацію основних характеристик постмодернізму у казках авторів британської традиції на основі наративів Р. Дала й Д. О'Лірі. Відповідно, нами поставлено **завдання** – виявити інтертекстуальні зв'язки у казках Р. Дала й Д. О'Лірі, визначити тематичні особливості художніх текстів авторів, окреслити зв'язок казок Р. Дала й Д. О'Лірі з масовою культурою та їхніми біографічними даними. **Об'єктом** дослідження є характерні ознаки британських казок постмодернізму. **Предмет вивчення** становлять інтертекстуальні зв'язки у казках Р. Дала й Д. О'Лірі, тематичні особливості художніх текстів авторів, а також їхній зв'язок з масовою культурою та біографічними даними Р. Дала й Д. О'Лірі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постмодернізм як транскультурний феномен існує в декількох наукових парадигмах, руйнує поняття структури, порядку, ієрархії, сприяє орієнтації на хаос та розвитку масової культури, розмиває межі між нею та елітарною культурою, виховує суспільство споживачів [Бабелюк, 2010, с. 23–27]. Головними **ознаками** постмодернізму є іманентність, невизначеність, іронічність, інтертекстуальність, фрагментарність, пародійність, подвійне кодування [Бехта, 2002, с. 214–216]. Також характерними вважають гру, маску автора, заперечення культури оригінальності, багаторівневість тексту, безособовість, відкритість, текстуалізацію, наративізацію та діалогізм [Ткаченко, 2018, с. 24–27]. У нашому дослідженні увагу зосереджено на інтертекстуальності та зв'язку з масовою культурою як основних рисах постмодерністської казки, а також на рисах, виявлених нами у художніх наративах Р. Дала та Д. О'Лірі: зображенні табуйованих тем, впливі біографічних даних авторів на їхніх персонажів та інтертекстуальному зв'язку між художніми текстами авторів.

Інтертекстуальність. Категорія інтертекстуальності реалізується у художніх текстах через літературні алюзії та пряме цитування одних літературних і нелітературних текстів в інших [Wilkie-Stibbs, 2004, р. 179]. Вона притаманна наративам Р. Дала, зокрема збірці казок *“Revoltin’ Rhymes”* [Dahl, 2016g]. У ній автор використовує сюжети таких відомих казок, як *“Cinderella”*, *“Jack and the Beanstalk”*, *“Snow-White and the Seven Dwarfs”*, *“Goldilocks and the Three Bears”*, *“Little Red Riding Hood and the Wolf”* та *“The Three Little Pigs”*, змінюючи при цьому характери й поведінку персонажів, події тощо. Це приводить до виникнення абсолютно нових та неочікуваних фіналів, з елементами чорного гумору та жорстокості [Цапів, Андреева, 2023, с. 86]. Для конструювання сенсу

у прогалинах між традиційною та постмодерністською нарацією читач-дитина має спиратися на набуті раніше знання наративної структури художніх текстів [Webb, 2002, р. 157].

Окремі художні тексти для дітей Р. Дала об'єднані інтертекстуальними зв'язками в єдиний фікційний світ. Наприклад, цукерки із художніх наративів *“Charlie and the Chocolate Factory”* [Dahl, 2016a] та *“Charlie and the Great Glass Elevator”* [Dahl, 2016b] можна придбати у магазині із художнього наративу *“The Giraffe and Pelly and Me”* [Dahl, 2016j]. Великий Дружній Велет є реальним героєм у *“The BFG”* [Dahl, 2016h], натомість для художнього наративу *“Danny the Champion of the World”* [Dahl, 2016c] він є вигаданим [Цапів, Андреева, 2023, с. 86]. Пташка *The Roly-Poly Bird* та мавпа *Muggle-Wump the Monkey* є антропоморфними анімалістичними протагоністами двох казок Р. Дала *“The Enormous Crocodile”* [Dahl, 2016i] та *“The Twits”* [Dahl, 2016k]. Сюжети казок є полярними, у наративі *“The Enormous Crocodile”* [Dahl, 2016i] ці герої рятують дітей від лихого Крокодила (людей від тварини), натомість у наративі *“The Twits”* [Dahl, 2016k] вони рятують птахів від лихих *Mr. та Mrs. Twit* (тварин від людей).

В анімалістичних казках Д. О'Лірі також присутні алюзії на відомих дітям персонажів. Вада зору та надзвичайні фізичні здібності роблять кішку *Toto* схожою на одного із найвідоміших супергероїв компанії *Marvel* – Зірвіголову (*Daredevil*). Назва серії книжок *“Toto the Ninja Cat”* [O'Leary, 2017; O'Leary, 2018; O'Leary, 2020; O'Leary, 2021; O'Leary, 2022] також може викликати у читачів асоціації з персонажами, які вже давно стали частиною популярної культури: Жінкою-кішкою та Черепашками-ніндзя. Саме з Черепашками-ніндзя досвідчений читач-дитина може знайти деякі спільні риси: як і Черепашки, *Toto* є воїном-ніндзя, а одним із головних героїв обох художніх усесвітів є пацюк (*Catface / Master Splinter*).

Зв'язок з масовою культурою. На постмодерністські художні тексти для дітей великий вплив має масова культура [Vacchilega, 2018, р. 75; Thacker, 2002, р. 140–142]. Для постмодернізму властиве зростання ринку серій книг. За М. Трім такі серії є важливим елементом сучасної культури читання для дітей. Дітям подобається читати про одних і тих самих персонажів. Вони ставляться до них як до особливих друзів, можуть передбачати їхні витівки та поведінку, а знайомий стиль письма заспокоїливо впливає на тих, хто лише починає свій читацький шлях [Trim, 2004, р. 152]. Зокрема, після успіху своєї казки *“Charlie and the Chocolate Factory”* [Dahl, 2016a] Р. Дал публікує її сиквел *“Charlie and the Great Glass Elevator”* [Dahl, 2016b]. А серія казок *“Toto the*

Ninja Cat” Д. О’Лірі складається із п’яти частин, які зображують окремі пригоди із життя головної героїні [O’Leary, 2017; O’Leary, 2018; O’Leary, 2020; O’Leary, 2021; O’Leary, 2022].

Всесвіт постмодерністських казок виходить далеко за межі текстового існування, до їхнього фікційного світу додаються екранізації, сувенірна продукція, спеціалізовані перевидання, парки розваг тощо. Найвідомішими екранними адаптаціями наративів Р. Дала для дітей є: *“Willy Wonka & the Chocolate Factory”* (1971), *“The BFG”* (1989; 2016), *“Roald Dahl’s Danny, the Champion of the World”* (1989), *“The Witches”* (1990), *“James and the Giant Peach”* (1996), *“Matilda”* (1996), *“Charlie and the Chocolate Factory”* (2005), *“Fantastic Mr. Fox”* (2009), *“Roald Dahl’s Esio Trot”* (2015), *“Revolt Rhymes”* (2016), *“Tom and Jerry: Willy Wonka and the Chocolate Factory”* (2017), *“Matilda the Musical”* (2022), *“Wonka”* (2023).

Про дотичність наративів *“Toto the Ninja Cat”* Д. О’Лірі [O’Leary, 2017; O’Leary, 2018; O’Leary, 2020; O’Leary, 2021; O’Leary, 2022] до масової культури також свідчить їхня майбутня екранізація. 27 вересня 2023 року анімаційна компанія *Jellyfish Pictures* опублікувала пресреліз про роботу над мультиплікаційною адаптацією книг цієї серії. Сценаристами проєкту є М. Хакербі та Н. Остлер, відомі за своїми попередніми роботами: анімаційними серіалами *“Moomin Valley”* (2019 – 2022) (екранізацією серії книг Туве Янсон про Мумі-тролів) та *“Peter Rabbit”* (2012–2016) (одна з екранізацій серії книг Б. Поттер про Кролика Пітера) [Jellyfish Originals Lands Dermot O’Leary’s Bestselling Children’s Book Series]. Компанія також працює над екранізацією казки Р. Дала *“The Twits”* для стримінгової платформи *Netflix*. Це не буде їхньою першою роботою на основі творчого доробку Р. Дала. *Jellyfish Pictures* брала участь у створенні екранізацій мюзиклу *“Matilda”* у 2022 році та новели *“The Wonderful Story of Henry Sugar”* у 2023 році, хоча і не була основним розробником цих проєктів.

Інтертекстуальний зв’язок між художніми текстами авторів. Д. Такер [Thacker, 2002, р. 150] та М. Трім [Trim, 2004, р. 138] стверджують, що на авторів дитячої літератури впливають художні тексти, які вони читають в дитинстві, вони формують дорослого, яким у майбутньому стає дитина. Така теорія підтверджується інтертекстуальними зв’язками художніх текстів Р. Дала та Д. О’Лірі. У додатку *“Q and A. Meet Dermot!”* до книги *“Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape”* [O’Leary, 2017] Д. О’Лірі зазначає, що він з дитинства полюбляв читати книги Р. Дала, а його найулюбленішою була казка *“Fantastic Mr. Fox”* [Dahl, 2016d]. А у своєму інтерв’ю британському таблоїду *FirstNews* автор стверджує, що

і сам хотів бути таким письменником, як Р. Дал: блискучим та «неслухняним» [Big Interview / Dermot O’Leary].

Першим художнім текстом для дітей Д. О’Лірі стала анімалістична казка, героїями якої, як і в казці *“Fantastic Mr. Fox”* [Dahl, 2016d], є антропоморфні звірі, які живуть поруч з людьми. У ній одразу ж простежуються спільні риси із казками Р. Дала. Читачам-дітям впадає у вічі велика кількість ілюстрацій, які супроводжують текст наративу. Художні тексти для дітей Р. Дала важко уявити без малюнків К. Блейка. Вони є не лише супроводом та додатком до наративу, але його невіддільною частиною. Стиль К. Блейка полягає у використанні недбалої, на перший погляд, лінійної техніки та карикатур з гумористичним перебільшенням внутрішніх думок і виразів обличчя персонажів [Russell, 2005, р. 86–87]. Першою книгою автора, проілюстрованою К. Блейком, стала казка *“The Enormous Crocodile”* [Dahl, 2016i] у 1978 році. Це заклало початок їхнього успішного співробітництва та дружби. К. Блейк не лише ілюстрував наступні тексти Р. Дала, але й ті, що вийшли раніше. На думку П. Ганта, ілюстрації К. Блейка пом’якшували жорстокість сюжетів Р. Дала [Hunt, 2001, р. 193].

Так само ілюстрації Н. Іста є важливими для інтерпретації художніх текстів Д. О’Лірі. Вони не лише зображують важливі наративні епізоди, але й часто супроводжуються ономапоєєю – графічним зображенням звуків, які прописуються капіталізовано: *“RUFF, RUFF; SQUEK SQUEK”* [O’Leary, 2017, р. 33], *“AAAAAAAAAAAAAAAAAGGGGGHH; HSOOOHM; BOP; THUNK”* [O’Leary, 2017, р. 46–47], *“YEEEOOOOOWW; WOOF WOOF; SQUARK; BARK BARK; MEOW MEOW; TWEET TWEET”* [O’Leary, 2017, р. 57]. До інших подібностей відносимо антропоморфних звірів як головних персонажів, зображення людської жорстокості стосовно звірів, використання графічних стилістичних засобів (капіталізації, курсиву, зміни шрифту). Таким чином наратори казок цілеспрямовано привертають увагу читача до найважливіших та найемоційніших моментів сюжету.

Як і Р. Дал, Д. О’Лірі надає перевагу недієгетичному наратору. У казці *“Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape”* [O’Leary, 2017] нарація ведеться від третьої особи однини всезнаючим наратором, який не є активним учасником подій. На відміну від недієгетичних нараторів у художніх текстах для дітей Р. Дала, наратор казки значно менше втручається у хід оповіді з коментарями, лише у деяких місцях використовуючи форми першої особи однини та множини: *“It was the kind of night where you and I would be tucked up in bed with an extra blanket and a hot-water bottle”, “And that’s just for us humans”* [O’Leary, 2017, р. 2]. Фокалі-

заторами казок є головні герої – *Toto* [O’Leary, 2017; O’Leary, 2018; O’Leary, 2020; O’Leary, 2021; O’Leary, 2022] та *Mr. Fox* [Dahl, 2016d].

Вплив біографічних даних авторів на персонажів. Наш аналітичний аналіз художніх текстів Р. Дала та Д. О’Лірі засвідчив взаємозв’язок біографічних даних авторів із їхніми персонажами. Зокрема, першим літературним досвідом Р. Дала став художній текст “*The Gremlins*” [Dahl, 2006]. Під час його написання Р. Дал орієнтувався на власний досвід військового льотчика [The Oxford Companion to Children’s Literature, 2015, p. 151]: у художньому тексті розповідається про расу крихітних антропоморфних істот, які живуть у літаках та спричиняють технічні несправності у них та інші неприємності. У 1942 році він виходив у журналах *Cosmopolitan* серіалізовано, а вже в 1943 році вийшов окремим виданням компанії *Walt Disney*. Компанією була запланована й мультиплікація нарративу, але її так і не було знято [The Oxford Companion to Children’s Literature, 2015, p. 151]. У 2006 році права на книгу було викуплено компанією *Dark Horse Comics*, яка перевидала її та почала випускати комікси й колекційні фігурки за її мотивами.

У персонажі нарративів Р. Дала Віллі Вонка [Dahl, 2016a; Dahl, 2016b] відображено винахідливість самого автора, що пов’язано з певним епізодом його особистого життя. У 1960 році коляску із сином письменника Тео збила машина, через що у хлопчика розвинулась гідроцефалія. Для допомоги сину та іншим хворим Р. Дал розробив клапан Дала-Вейда-Тілла (за допомогою інженера-механіка С. Вейда та нейрохірурга К. Тілла) [Hunt, 2001, p. 192; Horton, 2005, p. 217]. Саме Віллі Вонка є розробником рецептів і пристроїв для виготовлення чудернацьких цукерок на своїй фабриці, а також Великого скляного ліфта, який може рухатися у будь-якому напрямку або навіть у космос.

Головними героями казки “*Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape*” [O’Leary, 2017] є *Toto*, майже сліпа кішка-ніндзя, її брат *Silver* та їхній друг пацюк *Catface*. Читачі дізнаються, що *Toto* й *Silver* народилися в італійському регіоні Апулія, де їх і знайшли та забрали із собою в Лондон їхні нові хазяї, котрих вони звать *Mom and Dad*, або *Mamma and Papa*. Ця частина історії заснована на реальних подіях, оскільки прототипами головних героїв є коти самого Д. О’Лірі, які мають такі ж імена. Автор і його дружина так само знайшли їх під час поїздки до Італії. У додатку “*Q and A. Meet Dermot!*” до першої книги [O’Leary, 2017] Д. О’Лірі розповідає цю історію та зазначає, що його кішка Тото дійсно дуже погано бачить, але попри це надзвичайно швидко реагує на різні подразники.

Також у додатку автор зазначає, що він проживає по сусідству з Лондонським зоопарком та є його постійним відвідувачем. Саме у цьому зоопарку відбувається частина подій у казці “*Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape*” [O’Leary, 2017]. Оскільки із зоопарку втекла королівська кобра *Brian*, що становить загрозу для всіх тварин Лондона, туди у пошуках зачіпок вирушають кішка-ніндзя та її друзі. Автор описує реальне розташування відділів зоопарку та робить прототипами героїв нарративу реальних тварин. Так, *Toto* змушена вступити у сутичку з тиграми *Jae Jae* та *Melati*. Казка “*Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape*” [O’Leary, 2017] вийшла друком у 2017 році й на той час у зоопарку дійсно проживали тигри з такими іменами. Однак у 2018 році після шести років перебування у Лондоні самець *Jae Jae* був вимушено переміщений до зоопарку *Ree Park Safari* в Данії [London Zoo]. Таким чином, постмодерністські казки безпосередньо пов’язані з особистістю автора, що відображається в персонажах.

Табуйована тематика. Постмодернізм вносить зміни до усталених поглядів на тематику літератури для дітей. Автори-постмодерністи надають перевагу стилістично та тематично складним художнім текстам для дітей [Reynolds, 2011, p. 27]. Оскільки література певного періоду не може існувати окремо від реального світу, вона відповідає його потребам та викликам. В епоху постмодернізму почали порушуватися теми жорстокого поводження з дітьми, статевого стосунків, наркотичної залежності, відмови від їжі, варіативних форм сексуальності, дисфункційної сім’ї тощо. Усе це знайшло відображення у дитячій літературі епохи [Trim, 2004, p. 163–164].

До табуйованих тем, що порушуються у художніх текстах для дітей Р. Дала та формують його ідіостилістичність, належать насильство, бажання помсти, лихі наміри, дисфункційні сім’ї тощо. Зокрема, тема дисфункційної сім’ї розкривається через головних героїв казок Р. Дала “*Matilda*” [Dahl, 2016f] та “*James and the Giant Peach*” [Dahl, 2016e]. Батьків Джеймса з’їдає носоріг, через що хлопчик був вимушений жити зі своїми тітоньками, які жахливо до нього ставилися. Батьки Матильди не цікавились життям доньки, тому дівчинка мала сама дбати про себе та справлятися із різними негараздами. Врешті-решт, дорослі отримують по заслугах: батьки Матильди рятуються втечею через мстивих клієнтів Містера Вормвуда, а тітоньок Джеймса розчавлює гігантський персик.

Смерть батьків та тітоньок Джеймса є яскравим прикладом зображення насильства у казках Р. Дала. Наратор детально описує жорстокі події і в казці “*The BFG*” [Dahl, 2016h]: “*Bonecrunching Giant crunches up two wopsey whiffing human*

beans for supper every night! Noise is earbursting! Noise of crunching bones goes crackety-crack for miles around!" [Dahl, 2016h, p. 17]. Хоча діти із задоволенням читають казки та інші тексти Р. Дала вже понад шістдесят років, деякі дорослі критики засуджували його книги за «грубу життєвість», «вульгарність» та «сумнівну моральність» [Russell, 1978, p. 332]. Р. Дал здебільшого зображував бідних пригноблених дітей, які змушені протистояти гротескним дорослим. Наратора своїх текстів автор завжди ставив на сторону дитини-читача і дитини-героя.

Анімалістичні казки постмодернізму зображують людську жорстокість стосовно тварин. У 1972 році Р. Адамс публікує свою казку "Watership Down" [Adams, 1972], головними героями якої є антропоморфні кролики. Вони живуть у власних поселеннях, мають різні характери, соціальні стани, політичні режими, власну мову, історію тощо. Фермери, поруч із якими вони живуть, не цінують їхні життя. Зокрема, для підготовки будівничого майданчика вони знищили цілу колонію кроликів, отруївши та розстрілявши тварин. Р. Дал також зображує людську жорстокість у своїй казці "Fantastic Mr. Fox" [Dahl, 2016d], головним героєм якої є *Mr. Fox* (Лис). Віт також змушений протистояти трьом лихим фермерам (*Boggis, Bean і Bunce*), поруч із якими живуть такі сім'ї тварин: *the Foxes, the Badgers, the Moles, the Rabbits, the Weasels* [Цапів, Андреева, 2023, с. 87]. Фермери намагаються знищити Лиса, його рідних, друзів та їхні домівки, але все ж звірі виявляються хитрішими, пристосовуються до нових реалій та виживають.

Наслідуючи традиції Р. Дала, Д. О'Лірі дебютує як дитячий автор з анімалістичною казкою "Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape" [O'Leary, 2017], головні герої якої (*Toto, Silver, Catface*) нібито мають протистояти королівській кобрі на ім'я *Brian*. Наприкінці цієї казки читачі розуміють, що у художньому світі казки Д. О'Лірі *Brian* є не антагоністом, а романтичним героєм. Він утік із зоопарку, щоб врятувати свою кохану, яка знаходиться у справжніх лиходіїв – людей, які незаконно торгують тваринами. Проте не всі люди у казках Д. О'Лірі є лихими, наприклад, *Mamma* та *Papa*, навпаки, забирають із собою двох вуличних кошенят з Італії та стають для них сім'єю.

Висновки. Основними рисами постмодернізму, які реалізуються у казках авторів британської традиції, є інтертекстуальність та зв'язок з масовою культурою. Окрім цього, наш аналіз художніх текстів Р. Дала та Д. О'Лірі засвідчив існування таких рис постмодерністських казок, як зображення табуйованих тем, вплив біографічних даних авторів на їхніх персонажів, інтертекстуальний зв'язок між художніми текстами авторів.

Про зв'язок творчого доробку авторів із масовою культурою свідчать екранізації їхніх наративів та видання серій книг. Інтертекстуальність у казках авторів реалізується через переосмислення сюжетів відомих казок та використання елементів одного власного тексту в іншому (Р. Дал), алюзії на відомих персонажів (Д. О'Лірі). Інтертекстуальні зв'язки між казками обох авторів пов'язані з наслідуванням Д. О'Лірі Р. Дала як свого улюбленого дитячого письменника. Вплив біографії Р. Дала на персонажів простежується, зокрема, у гремлінах (досвід військового льотчика) та Віллі Вонці (досвід винахідника). Прототипами головних героїв Д. О'Лірі є його власні коти, а деяких другорядних героїв – реальні тварини із Лондонського зоопарку, поруч із яким він мешкає. До табуйованої тематики казок Р. Дала належить насильство, жорстокість, бажання помсти, лихі наміри, дисфункційні сім'ї. У постмодерністських анімалістичних казках порушується питання жорстокості Людини стосовно Тварини.

Перспективи подальших розробок вбачаємо в лексико-семантичному аналізі постмодерністських казок авторів британської традиції для виділення та систематизації характерних мовних засобів постмодерністських казок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабельюк О.А. Поетика постмодерністського художнього дискурсу: принципи текстової побудови : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 456 с.
2. Бехта І.А. Дискурс постмодернізму: особливості наративних стратегій. *Нова філологія*. 2002. № 1 (12). С. 213–223.
3. Єфименко В.А. Жанрові трансформації та мультимодальність сучасних казкових наративів (на матеріалі англійської мови) : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2018. 531 с.
4. Карп М.А. Текстотвірні ознаки когезії та когерентності в англійських мультимодальних літературних казках (на матеріалі творчості Філіпа Арда) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2016. 20 с.
5. Ставенко О.В. Австралійські художні етнонаративи для дітей: лінгвокультурний аспект : дис. ... д-ра філософії зі спеціальності 035 «Філологія (03 Гуманітарні науки)». Херсон, Івано-Франківськ, 2023. 299 с.
6. Ткаченко І.А. Наративні маски в англомовному постмодерністському дискурсі: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2018. 217 с.
7. Цапів А.О. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Харків, 2020. 419 с.

8. Цапів А.О., Андрєєва М.А. Наративні особливості постмодерністських казок британської традиції (на основі художніх текстів для дітей Р. Дала). *Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2023. № 1. С. 84–89. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2023-1-12>.
9. Adams R. *Watership Down*. New York : Macmillan Publishing Co., 1972. 430 p.
10. Vacchilega C. Postmodernism. *The Routledge Companion to Media and Fairy-Tale Cultures* / ed. by P. Greenhill et al. New York & Milton Park, 2018. P. 74–82.
11. Big Interview / Dermot O’Leary. *FirstNews*. URL: <https://www.firstnews.co.uk/talking-points/big-interview/big-interview-dermot-oleary/> (дата звернення: 28.01.2024).
12. Horton N. Dahl Roald. *Continuum Encyclopedia of Children’s Literature* / ed. by B.E. Cullinan, D.G. Person. New York & London : Continuum, 2005. P. 216–217.
13. Hunt P. Roald Dahl. *The Cambridge Guide to Children’s Books in English* / ed. by V. Watson. New York : Cambridge University Press, 2001. P. 192–193.
14. Jellyfish Originals Lands Dermot O’Leary’s Best-selling Children’s Book Series, Toto the Ninja Cat. *Jellyfish Pictures Press Release*. URL: <https://acrobat.adobe.com/id/urn:aaid:sc:EU:9c081c5c-12b1-482d-a6fa-ae9358edbb4a> (дата звернення: 28.01.2024).
15. London Zoo. After six years and five beautiful cubs with Melati, Jae Jae will be leaving us soon. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/zsllondonzoo/posts/after-six-years-and-five-beautiful-cubs-with-melati-jae-jae-will-be-leaving-us-s/1382720605097727/> (дата звернення: 20.02.2024).
16. Reynolds K. *Children’s Literature: A Very Short introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2011. 144 p.
17. Russell D.L. Blake, Quentin (Saxby). *Continuum Encyclopedia of Children’s Literature* / ed. by B.E. Cullinan, D.G. Person. New York & London : Continuum, 2005. P. 86–87.
18. Russell J. Dahl Roald. *Twentieth-Century Children’s Writers* / ed. by D.L. Kirkpatrick. London & Basingstoke : The Macmillan Press, 1978. P. 331–333.
19. Thacker D.C. Playful Subversion. *Introducing Children’s Literature: From Romanticism to Postmodernism*. London & New York : Routledge, 2002. P. 139–150.
20. *The Oxford Companion to Children’s Literature* / ed. by D. Hahn. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 2015. 663 p.
21. *The Oxford Companion to English Literature* / ed. by M. Drabble. 6th ed. New York : Oxford University Press, 2000. 1172 p.
22. Trim M. *Growing and Knowing: A Selection Guide for Children’s Literature*. München : K. G. Saur, 2004. 253 p.
23. Webb J. A Postmodern Reflection of the Genre of Fairy Tale: The Stinky Cheese Man and Other Fairly Stupid Tales. *Introducing Children’s Literature: From Romanticism to Postmodernism*. London & New York: Routledge, 2002. P. 157–163.
24. Wilkie-Stibbs C. Intertextuality and the Child Reader. *International Companion Encyclopedia of Children’s Literature* / ed. by P. Hunt. 2nd ed. Milton Park & New York : Routledge, 2004. Vol. 1. P. 179–190.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

25. Dahl R. Charlie and the Chocolate Factory. London : Puffin Books, 2016a. 208 p.
26. Dahl R. Charlie and the Great Glass Elevator. London : Puffin Books, 2016b. 208 p.
27. Dahl R. Danny the Champion of the World. London : Puffin Books, 2016c. 240 p.
28. Dahl R. Fantastic Mr. Fox. London : Puffin Books, 2016d. 112 p.
29. Dahl R. James and the Giant Peach. London : Puffin Books, 2016e. 176 p.
30. Dahl R. Matilda. London : Puffin Books, 2016f. 256 p.
31. Dahl R. Revolting Rhymes (colour edition). London : Puffin Books, 2016g. 52 p.
32. Dahl R. The BFG. London : Puffin Books, 2016h. 224 p.
33. Dahl R. The Enormous Crocodile (colour edition). London : Puffin Books, 2016i. 36 p.
34. Dahl R. The Giraffe and Pelly and Me. London : Puffin Books, 2016j. 96 p.
35. Dahl R. The Gremlins / ed. by R. Simpson. Milwaukee : Dark Horse Books, 2006. 56 p.
36. Dahl R. The Twits. London : Puffin Books, 2016k. 112 p.
37. O’Leary D. Toto the Ninja Cat and Incredible Cheese Heist. London : Hodder Children’s Books, 2018. 192 p.
38. O’Leary D. Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape. London : Hodder Children’s Books, 2017. 192 p.
39. O’Leary D. Toto the Ninja Cat and the Legend of the Wildcat. London : Hodder Children’s Books, 2022. 224 p.
40. O’Leary D. Toto the Ninja Cat and the Mystery Jewel Thief. London : Hodder Children’s Books, 2021. 256 p.
41. O’Leary D. Toto the Ninja Cat and the Superstar Catastrophe. London : Hodder Children’s Books, 2020. 224 p.

REFERENCES

1. Babeliuk, O.A. (2010) Poetyka postmodernistskoho khudozhnoho dyskursu: pryntsyipy tekstovoi pobudovy [Poetics of postmodern literary discourse: principles of text formation]: dys. ... d-ra filol. nauk: 10.02.04. Kyiv. 456 p.
2. Bekhta, I.A. (2002) Dyskurs postmodernizmu: osoblyvosti naratyvnykh stratehii [Discourse of postmodernism: peculiarities of narrative strategies]. *Nova Filolohiia*. № 1 (12). P. 213–223.
3. Yefymenko, V.A. (2018) Zhanrovi transformatsii ta multimodalnist suchasnykh kazkovykh naratyviv (na materiali anhliiskoi movy) [Genre transformations and multimodality of contemporary fairytale narratives (based on the English language)]: dys. ... d-ra filol. nauk: 10.02.04. Kyiv. 531 p.
4. Karp, M.A. (2016) Tekstovirni oznaky kohezii ta koherentnosti v anhliiskykh multimodalnykh literaturnykh kazkakh (na materiali tvorchosti Filipa Arda) [Text characteristics of cohesion and coherence in English multimodal literary fairy tales (case study of Philip Ard's creative works)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Odesa. 20 p.
5. Stavenko, O.V. (2023) Avstraliiski khudozhni etnonaratyvy dlia ditei: linhvokulturnyi aspekt [Australian literary ethnonarratives for children: a linguistic and cultural aspect]: dys. ... d-ra filosofii zi spetsialnosti 035 "Filolohiia (03 Humanitarni nauky)". Kherson, Ivano-Frankivsk. 299 p.
6. Tkachenko, I.A. (2018) Naratyvni masky v anhlomovnomu postmodernistskomu dyskursi: linhvokohnityvnyi ta komunikatyvno-prahmatychnyi aspekty [Narrative masks in the English postmodern discourse: linguocognitive and communicative-pragmatic aspects]: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kherson, 2018. 217 p.
7. Tsapiv, A.O. (2020) Poetyka naratyvu anhliiskomovnykh khudozhnikh tekstiv dlia ditei [Poetics of narrative of the anglophone literary texts for children]: dys. ... d-ra filol. nauk: 10.02.04. Kharkiv. 419 p.
8. Tsapiv, A.O., Andrieieva, M.A. (2023) Naratyvni osoblyvosti postmodernistskykh kazok brytanskoi tradytsii (na osnovi khudozhnikh tekstiv dlia ditei R. Dala) [Narrative characteristics of postmodern fairy tales of the British tradition (a case study of R. Dahl's narratives)]. *Scientific bulletin of Kherson state university. Series: Germanic studies and intercultural communication*. № 1. P. 84–89. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2023-1-12>.
9. Adams, R. (1972) *Watership down*. New York : Macmillan Publishing Co. 430 p.
10. Bacchilega, C. (2018) Postmodernism. *The Routledge companion to media and fairy-tale cultures* / ed. by P. Greenhill et al. New York & Milton Park. P. 74–82.
11. Big Interview / Dermot O'Leary. *FirstNews*. URL: <https://www.firstnews.co.uk/talking-points/big-interview/big-interview-dermot-oleary/> (Last accessed: 28.01.2024).
12. Horton N. (2005) Dahl Roald. *Continuum Encyclopedia of Children's Literature* / ed. by B.E. Cullinan, D.G. Person. New York & London: Continuum. P. 216–217.
13. Hunt P. (2001) Roald Dahl. *The Cambridge Guide to Children's Books in English* / ed. by V. Watson. New York: Cambridge University Press. P. 192–193.
14. Jellyfish Originals lands Dermot O'Leary's bestselling children's book series, Toto the Ninja Cat. *Jellyfish Pictures Press Press Release*. Retrieved from: <https://acrobat.adobe.com/id/urn:aaid:sc:EU:9c081c5c-12b1-482d-a6fa-ae9358edbb4a> (Last accesssd: 28.01.2024).
15. London Zoo. After six years and five beautiful cubs with Melati, Jae Jae will be leaving us soon. *Facebook*. Retrieved from: <https://www.facebook.com/zsllondonzoo/posts/after-six-years-and-five-beautiful-cubs-with-melati-jae-jae-will-be-leaving-us-s/1382720605097727/> (Last accessed: 20.02.2024).
16. Reynolds, K. (2011) Children's literature: A very short introduction. Oxford: Oxford University Press. 144 p.
17. Russell, D.L. (2005) Blake, Quentin (Saxby). *Continuum encyclopedia of children's literature* / ed. by B.E. Cullinan, D.G. Person. New York & London: Continuum. P. 86–87.
18. Russell, J. (1978) Dahl Roald. *Twentieth-Century Children's Writers* / ed. by D.L. Kirkpatrick. London & Basingstoke: The Macmillan Press. P. 331–333.
19. Thacker, D.C. (2002) Playful subversion. *Introducing Children's Literature: From Romanticism to Postmodernism*. London & New York: Routledge. P. 139–150.
20. The Oxford companion to children's literature. (2015). / ed. by D. Hahn. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press. 663 p.
21. The Oxford companion to English literature. (2000). / ed. by M. Drabble. 6th ed. New York: Oxford University Press. 1172 p.
22. Trim, M. (2004). Growing and knowing: A selection guide for children's literature. München: K.G. Saur. 253 p.
23. Webb, J.A. (2002). Postmodern reflection of the genre of fairy tale: The Stinky Cheese Man and other fairly stupid tales. *Introducing children's literature: From romanticism to postmodernism*. London & New York: Routledge. P. 157–163.

24. Wilkie-Stibbs, C. (2004). Intertextuality and the Child Reader. *International companion encyclopedia of children's literature* / ed. by P. Hunt. 2nd ed. Milton Park & New York: Routledge. Vol. 1. P. 179–190.
- ILLUSTRATIVE MATERIAL**
25. Dahl, R. (2016a) Charlie and the Chocolate Factory. London: Puffin Books. 208 p.
26. Dahl, R. (2016b) Charlie and the Great Glass Elevator. London: Puffin Books. 208 p.
27. Dahl, R. (2016c) Danny the Champion of the World. London: Puffin Books. 240 p.
28. Dahl, R. (2016d) Fantastic Mr. Fox. London: Puffin Books. 112 p.
29. Dahl R. (2016e) James and the Giant Peach. London: Puffin Books. 176 p.
30. Dahl R. (2016f). Matilda. London: Puffin Books. 256 p.
31. Dahl, R. (2016g) Revolting Rhymes. London: Puffin Books. 52 p.
32. Dahl, R. (2016h) The BFG. London: Puffin Books. 224 p.
33. Dahl, R. (2016i) The Enormous Crocodile (colour edition). London: Puffin Books. 36 p.
34. Dahl, R. (2016j) The Giraffe and Pelly and Me. London: Puffin Books. 96 p.
35. Dahl, R. (2006) The Gremlins. Milwaukie : Dark Horse Books. 56 p.
36. Dahl, R. (2016k) The Twits. London: Puffin Books. 112 p.
37. O’Leary, D. (2018) Toto The Ninja Cat and Incredible Cheese Heist. London: Hodder Children’s Books. 192 p.
38. O’Leary, D. (2017) Toto the Ninja Cat and the Great Snake Escape. London: Hodder Children’s Books. 192 p.
39. O’Leary, D. (2022) Toto the Ninja Cat and the Legend of the Wildcat. London: Hodder Children’s Books. 224 p.
40. O’Leary, D. (2021) Toto the Ninja Cat and the Mystery Jewel Thief. London: Hodder Children’s Books. 256 p.
41. O’Leary, D. (2020) Toto the Ninja Cat and the Superstar Catastrophe. London: Hodder Children’s Books. 224 p.